

VERTROUWELIJK

EEN ANALYSE VAN HET CONFLICT IN DE CPN.

Het revisionisme als internationaal verschijnsel.

Het in februari 1956 gehouden 20ste congres van de communistische partij van de Sowjet-Unie (CPSU) heeft vooral door de daarop aangekondigde destalinisatie een diepgaande doorwerking gehad op het wereldcommunisme.

CHROESTSJOW vernietigde in zijn roemruchte geheime rede op dit congres als het ware het beeld van de halfgod Stalin en verwekte daardoor in de communistische wereld heftige gevoelens van onlust en onzekerheid. Vele communisten buiten de Sowjet-Unie begonnen zich af te vragen of het wel juist was zich - nu de verafgode leider niet onfeilbaar was gebleken - in alles te onderwerpen aan de leiding van de CPSU. Dit gevoel, versterkt door de uitspraken van het 20ste congres over "de mogelijkheid van uiteenlopende wegen naar het socialisme", ging als een dooiwind door de communistische gelederen. Het leidde ertoe dat alom een behoefte aan meer soepelheid bij het nastreven van het communistische ideaal ontstond en de gedachte opkwam daarbij naar nieuwe wegen te zoeken.

Deze behoefte heeft zich gemanifesteerd in een aantal stromingen, die nadien door Moskou als revisionisme worden aangeduid.

Het revisionisme is nl. niet één vrij duidelijk af te bakenen stroming in het communisme, maar een door Moskou gebezigde verzamelnaam voor een groot aantal kleinere of grotere afwijkingen van het marxisme-leninisme, zoals dit door de leiding van de CPSU wordt geïnterpreteerd.

Revisionist is niet alleen hij, die de leer van Lenin volkomen verwerpt en terugkeer tot de zuivere leer van Marx bepleit, maar ook degene, die Lenin's leer wil verbeteren of aan de tegenwoordige omstandigheden aanpassen, of die zelfs het communisme alleen maar van de stalinistische uitwassen en vervormingen wil bevrijden.

Daartussen zijn nog vele schakeringen mogelijk. In de ogen van Moskou hebben alle soorten van revisionisme echter gemeen - en hiertegen keert men zich het felst - dat zij de leidende rol

VERTROUWELIJK

van de CPSU ontkennen en zij zich niet volkomen onderworpen achten aan de ideologische beslissingen van de CPSU en de politiek van de Sowjet-Unie.

Het "revisionisme" leidde in de verschillende volksdemocratische landen tot ernstige verwikkelingen, die in Hongarije, Polen en Oost-Duitsland het communistische staatsbestel zelfs op zijn grondvesten deed schudden. In de communistische partijen vóór het IJzeren Gordijn (Verenigde Staten, Canada, Frankrijk, Denemarken, Brazilië) bracht het hevige conflicten teweeg.

Ook aan de CPN is het revisionisme niet ongemerkt voorbij gegaan. De inmiddels internationaal, onder aanvoering van de CPSU, aangevangen strijd tegen het revisionisme culmineerde in de bekende verklaring van de 12 communistische en arbeiderspartijen, die tijdens de herdenking van de oktober-revolutie in november 1957 in Moskou werd opgesteld. In deze verklaring, die de Joegoslavische partij niet heeft willen ondertekenen, wordt het revisionisme met grote nadruk veroordeeld.

Nederlandse opposanten van "revisionisme" beschuldigd.

Het behoeft geen betoog dat iedere communist, die enig spoor van revisionisme vertoont, zich bij voorbaat van een veroordeling door Moskou verzekerd kan weten. Het is mede daarom, dat Paul de GROOT al heel spoedig na het openbaar worden van het conflict in de CPN, de oppositiegroep van revisionistische afwijkingen heeft beschuldigd. Dat deze beschuldiging van revisionisme door Moskou is gehonoreerd bewijst een artikel van B.N. PONOMARJOW, hoofd van de afdeling buitenlandse politiek en internationale verbindingen van het centraal comité van de CPSU, verschenen in het oktobernummer 1958 van "Kommunist", het theoretische orgaan van die partij. PONOMARJOW schrijft daarin, dat de revisionisten een nederlaag geleden hebben in de communistische partijen van Brazilië, Canada, Oostenrijk, Italië en Nederland.

Dit komt neer op een officiële veroordeling door de CPSU van de groep WAGENAAR, BRANDSEN en GORTZAK.

VERTROUWELIJK

Het is overigens merkwaardig dat PONOMARJOW op een andere plaats in hetzelfde artikel de oppositiegroep in de CPN als "opportunistisch" aanduidt. Hij zegt daar "niet lang geleden werd in de Communistische Partij van Nederland de opportunistische groep vernietigd". Opportunisme is een iets lichtere afwijking dan revisionisme, Het begrip houdt naar communistische denktrant in, dat men teveel waarde toekent aan tactische overwegingen en te weinig aan de politieke lijn van de partij. Men behoeft dus om voor opportunist te worden uitgekreten, nog niet in de zonde van principiële afwijkingen van het marxisme-leninisme te zijn vervallen. Overigens blijft het resultaat veelal hetzelfde: men komt terecht bij de uitgestotenen, zoal niet bij de verdoemden.

Aan PONOMARJOW's fijnzinnige aanduiding van de Nederlandse oppositie-groep als "opportunisten" zou gevoeglijk kunnen worden voorbijgegaan, ware het niet dat inderdaad de vraag op kan komen of WAGENAAR c.s. wel "echte revisionisten" zijn.

Oorzaken van het conflict.

Het conflict in de CPN ligt nl. veel minder ideologisch bepaald dan dit in andere communistische partijen het geval is. De groep LARSEN in de Deense partij had bijv. anders dan de Nederlandse oppositiegroep een duidelijke sympathie voor het program van de Bond van Joegoslavische Communisten, dat door Moskou als super-revisionistisch is veroordeeld.

De oppositiegroep in de CPN week op het moment van het uitbreken van het conflict in het eind van 1957 niet nadrukkelijk af van het marxisme-leninisme, noch ontkende men de leidende rol van de CPSU.

De strijdpunten tussen de oppositiegroep en het Paul de GROOT-getrouwe deel van het partijbestuur waren dan ook niet van werkelijk ideologische aard; zij hadden hoogstens een ideologisch aspect. Zij betreffen nl. de wijze waarop het democratisch-centralisme in de partij werd toegepast en de kwestie in welke mate de partij inspraak moest hebben in de communistische massa-organisaties.

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

De belangrijkste oorzaak van het conflict was echter gelegen in de aversie van een aantal partijbestuursleden tegen de persoon van Paul de GROOT.

Onder inwerking van de ontwikkelingen in het wereldcommunisme leidde deze latent bestaande aversie, tot een conflictsituatie, die ideologisch getint werd en die uiteindelijk in april 1958 tot het roeyement van de partijbestuurders WAGENAAR, GORTZAK, BRANDSEN en REUTER uit de partij leidde.

De figuur van Paul de GROOT.

De GROOT is ongetwijfeld een bekwaam communistisch theoreticus, doorkneed in de marxistisch-leninistische leer.

Demagogische gaven kunnen hem niet worden ontzegd, hij weet bij een communistisch gehoor geestdrift te wekken en het te boeien. Beter dan de meeste van zijn medewerkers verstaat hij de kunst onderwerpen van ideologische aard schriftelijk te behandelen.

Tegenover deze kenmerken, die hem tot een algemeen secretaris van formaat zouden kunnen bestempelen, staat echter een aantal eigenschappen van De GROOT, die een sterke negatieve werking hebben.

De GROOT is eerder een afstotende dan een innemende persoonlijkheid. Stug, arrogant en ongeduldig behandelt hij vrijwel iedereen, ook zijn naaste medewerkers op een laatdunkende wijze. Hij heeft een vooringenomenheid tegen - de zijns inziens altijd twijfelende en tot kritiek geneigde - intellectuelen, welke mogelijk voortspruit uit een vrees door hen overvleugeld te worden. De GROOT wil in en over alles zelf beslissen en duldt op den duur geen medewerkers van allure naast zich. Bij voortdurende bezorgd voor het handhaven van zijn positie houdt hij de verbindingen van de partij met andere communistische partijen volledig in eigen hand. Speciaal het contact met de CPSU wordt door hem persoonlijk onderhouden.

De GROOT wordt een verre van moedig man genoemd. Gebrek aan moed zou hem er volgens zijn tegenstanders toegebracht hebben zich in de laatste oorlogsjaren volkomen van de illegale partij te distancieren. Na de uitbarsting van publieke woede

VERTROUWELIJK

tegen de Nederlandse communisten in november 1956 durft hij geen gebruik meer te maken van de auto van Russisch fabrikaat, waarin hij voordien reed.

Enkele hem van meer nabij kennende personen zijn van mening, dat hij symptomen van vervolgingswaan vertoont. De GROOT is een groot bewonderaar van Stalin en heeft zich sterk tegen de destalinisatie verzet en deze uiteindelijk met tegenzin aanvaard. Zijn vijanden verwijten hem dat hij de verheerlijking van zijn persoon in de communistische gelederen in de hand heeft gewerkt.

De oppositiegroep acht De GROOT vanwege zijn persoonlijke eigenschappen niet de juiste man om als aanvoerder van de partij op te treden.

Geschilpunten met een ideologisch aspect.

Over de toepassing van het democratisch-centralisme in de partij bestaat een diepgaand meningsverschil tussen de oppositiegroep en de rest van de partijleiding.

Dit organisatiebeginsel door Lenin geïntroduceerd om de "slagkracht" van de partij te vergroten houdt o.a. in, dat wanneer de besluiten in de partij na vrije discussie en bij meerderheid van stemmen genomen zijn, de minderheid niet alleen verplicht is aan de uitvoering daarvan mede te werken maar ook, dat zij op geen enkele wijze het door haar vóór het nemen van het besluit ingenomen standpunt nog mag uitdragen.

In feite betekent het dus dat de minderheid het recht ontzegd wordt - een kenmerk van de westerse democratie - om datgene te doen, wat zij nodig acht om haar ideeën te doen zegevieren en om tot meerderheid te worden.

In dit zgn. organisatiebeginsel ligt het dictatoriale karakter van de communistische partij besloten.

De GROOT c.s. beweren, dat de oppositiegroep zich niet bij het democratisch centralisme wil neerleggen en de discussies over eenmaal genomen besluiten telkens weer wil opnemen. WAGENAAR c.s. voeren daartegen aan dat het democratisch-centralisme vrije discussies na veelzijdig en vooral objectieve voorlichting veronderstelt en dat de discussies in de CPN al jaren

VERTROUWELIJK

lang tevoren door één man, Paul de GROOT, beslist werden. In het bijzonder verwijten zij De GROOT, dat hun elke mogelijkheid is onthouden om hun standpunt bijv. in "De Waarheid" aan de partij kenbaar te maken, dat er geen open discussie is gevoerd, en dat de door De GROOT aan de partijgenoten gegeven voorlichting berust op laaghartige verdachtmakingen en onjuistheden.

Een tweede geschilpunt betreft de verhouding tussen de partij en de massaorganisaties als bijv. de Eenheids Vak Centrale (EVC), de Nederlandse Vrouwen Beweging (NVB) en het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (ANJV). De massaorganisaties die - met uitzondering wellicht van de Nederlandse Vredesraad (NVR) hun "mantelkarakter" in de loop der jaren hebben verloren - hebben in de eerste plaats tot doel de massa voor het communisme toegankelijk te maken. Zij moeten als het ware "de transmissieriemen" zijn, die als schakels tussen de communistische partij en de massa fungeren.

De botsing tussen de partijen in het CPN-conflict over de mate van leiding, die de partij aan de massaorganisaties heeft te geven was het hevigst tussen de CPN en de EVC.

Kort na de oorlog hoopte de CPN door de oprichting van een Eenheids Vak Centrale, die alle Nederlandse arbeiders zonder onderscheid van levensbeschouwing of confessie moest omvatten, belangrijke invloed te verkrijgen op sociaal economisch terrein. Men had daarbij voor ogen de situatie zoals die in Frankrijk bestond in de verhouding tussen de Parti Communiste Francais (PCF) en het onder communistische leiding staande vakverbond de Confédération General du Travail (CGT).

Toen na de heroprichting van het NVV, KAB en CNV duidelijk werd, dat de opzet één vakcentrale met op de achtergrond de CPN-leiding niet geslaagd was en daarenboven de invloed van de EVC steeds meer afnam kwam Paul de GROOT tot het oordeel, dat overgegaan moest worden tot navolging van de methoden van optreden van de communisten in Engeland.

Deze zijn lid en werken volgens partijrichtlijnen in de grote socialistische vakcentrale het Trade Union Congress (TUC) en hebben in enkele vakbonden een positie van enige betekenis we-

VERTROUWELIJK

ten te veroveren.

Vertaald in de Nederlandse situatie betekende dat, dat de communisten lid moesten worden van de vakorganisatie waarin zich de massa van de arbeiders bevindt, t.w. het NVV. De GROOT aanvaardde als consequentie van deze zienswijze dat de EVC - na in eerste instantie steunpunt voor de georganiseerde actie van de communisten in het NVV te zijn geweest - moest worden geliquideerd.

Deze door hem in 1956 met veel nadruk in de partij geïntroduceerde visie alsmede persoonlijke ingrepen in het werk van de EVC brachten hem in hevig conflict met de EVC-leiding, met aan het hoofd de partijbestuurders Frits REUTER en Bertus BRANDSEN.

Toen De GROOT - na protesten van REUTER en BRANDSEN hier tegen in het partijbestuur van de CPN met zijn machinaties zo ver ging dat hij in de EVC een volledige breuk tussen zijn aanhangers en die van BRANDSEN c.s. teweegbracht en hij de EVC uiteen liet vallen in twee organisaties keerden ook WAGENAAR en GORTZAK zich openlijk tegen hem.

Aanval op illegaal verleden van opposanten.

Paul de GROOT heeft het niet gelaten bij de uitstoting uit de partij van de tegen hem in opstand gekomen leden van het partijbestuur WAGENAAR, BRANDSEN, REUTER en GORTZAK.

Om een eventueel beroep tegen hun roeyement bij het partijcongres te kunnen pareren en om - de aanval is de beste verdediging - zijn eigen weinig dappere houding in de laatste jaren van de bezetting te camoufleren tracht De GROOT in een rapport van het dagelijks bestuur - "De CPN in de oorlog" - te bewijzen dat de geroyeerden nooit anders dan verraders van de communistische zaak zijn geweest.

Deze onlangs uitgekomen brochure culmineert in de groteske beschuldiging, dat WAGENAAR c.s. tijdens de bezetting handlangersdiensten aan de geallieerden hebben verleend door het communistische verzet uit te leveren aan de Londense Regering met de bedoeling de positie van de CPN na de bevrijding te verzwakken.

VERTROUWELIJK

En daar zij dit gedaan hebben op een tijdstip dat de geallieerden, volgens De GROOT, in onderhandeling waren met de Duitsers om buiten de Sowjet-Unie om een afzonderlijke vrede te sluiten, hebben zij naar diens oordeel medewerking verleend aan diegenen die de Sowjet-Unie een dolkstoot in de rug wilden geven.

Conclusie, die De GROOT Moskou aanbeveelt over te nemen: Zij zijn erger dan revisionisten - zij zijn verraders van het eerste uur !

Betekenis van het conflict.

Nationaal.

Het conflict met de groep WAGENAAR markeert een dieptepunt in het bestaan van de CPN.

De CPN, waarvan de invloed en betekenis na de bevrijding in toenemende mate is afgenomen, zag haar ledental met ca. 500 uitgetreden tot minder dan 12.000 leden (1947 ± 50.000) teruglopen. Naast vele lagere kaderleden verloor de partij ongeveer 20 figuren uit de topregionen, hetgeen bij het reeds bestaande gebrek aan kader een ernstige handicap betekent.

Dat ook de niet als lid aangesloten aanhang van de partij belangrijk kleiner is geworden bewijzen de stembuscijfers bij de Tweede Kamerverkiezingen (1946 10,6%, 1948 7,7%, 1956 4,75%) en het aantal Waarheid-abonnees (1946 ruim 300.000, 1958 iets meer dan 30.000).

De opposanten hebben zich nadat de banden met de partij waren verbroken als een groep rondom het door hen uitgegeven blad "De Brug" aaneengesloten. Er vallen sindsdien tendenzen bij hen te bespeuren die tot afwijkingen van het marxisme-leninisme moeten leiden. Stelden zij zich oorspronkelijk ten doel de CPN weer in het goede spoor te brengen - de laatste tijd gaan er steeds meer stemmen onder hen op om tot de vorming van een eigen communistische partij over te gaan. Indien zij de verwachting is dat dit niet voor het 19e congres van de CPN zal geschieden - hiertoe inderdaad besluiten zullen zij zeker niet nalaten aan de begin 1959 te houden verkiezingen voor

de Tweede Kamer deel te nemen. De stembusstrijd zal dan twee elkaar ongetwijfeld heftig bestrijdende communistische partijen te zien geven.

De communistische Tweede Kamer fractie is uiteengevallen in een vier man tellende oppositiegroep (WAGENAAR, GORTZAK, BRANDSEN en Mevr. LIPS) tegenover een CPN-groep van drie man (De GROOT, BAKKER en BORST).

De Tweede Kamer heeft voor de communisten, die het parlement uitsluitend als een propaganda-forum zien, daardoor belangrijk aan betekenis ingeboet.

Door de splijting van de EVC, die ca. 25.000 leden telde, in twee elkaar bestrijdende organisaties t.w. de Paul de GROOT getrouwe EVC-1958, waarin thans het merendeel van de communistische gezinde arbeiders is georganiseerd en de "oude" EVC, die onder leiding van Bertus BRANDSEN niet meer dan 3.000 leden heeft kunnen overhouden is de toch al geringe invloed van het communisme op het sociaal-economische terrein nog meer teruggelopen. Het gevaar van een door communisten bewerkstelligde versterking van de arbeidsvrede is mede daardoor gering geworden.

Het aantal leden dat uit de EVC is weggelopen en zich ook niet bij de EVC-1958 heeft aangesloten is moeilijk te schatten, doch het bedraagt zeker enige duizenden.

In de NVB heeft het conflict door het uittreden van Mevr. LIPS-ODINOT enig ledenverlies teweeg gebracht. Ook in de vereniging "Verenigd Verzet 1940-1945" leidde het tot moeilijkheden van overigens geringe aard.

Internationaal.

De leiding van de CPSU zag zich door de verwikkeling in de CPN ook in Nederland geconfronteerd met een door De GROOT gretig als revisionistisch gebrandmerkte stroming.

Bij afwezigheid van een - zoals in de Komintern en de Kominformperiode - de communistische partijen overkoepelende internationale organisatie bleef het de CPSU voorbehouden een veroordeling over de WAGENAAR-groep uit te spreken. Nadat de

VERTROUWELIJK

CPSU-leiding door het opnemen van artikelen van Joop WOLFF en Paul de GROOT in Sowjet-publicaties reeds op indirecte wijze had te kennen gegeven het optreden van Wagenaar c.s. weinig op prijs te stellen werd de oppositiegroep door de CPSU reeds in het hierboven besproken artikel van B.N. PONOMARJOW in "Kommunist" van oktober 1958 min of meer officieel veroordeeld.

Als WAGENAAR c.s. ooit de hoop gekoesterd mochten hebben voor hun noden bij de CPSU-leiding gehoor te zullen vinden zullen zij deze na dit artikel beslist wel opgegeven hebben.

In het Wereldvakverbond van Vakverenigingen (WVV) is de conflictsituatie in de EVC niet zonder uitwerking gebleven. Het WVV bevindt zich in de wat moeilijke positie, dat er ook niet communistische vakcentrales bij aangesloten zijn. Bovendien zijn er in de WVV-leiding figuren, bij wie de geforceerde ingreep van De GROOT, die tot splijting van de EVC leidde, weinig instemming geniet.

Het WVV-secretariaat wilde er op de enkele grond dat moeilijkheden tussen het CPN-partijbestuur en de CPN-leiding waren gerezen niet toe overgaan de "oude" EVC met zijn secretaris BRANDSEN, die tevens vice-voorzitter van het WVV is uit zijn rijen te stoten. De GROOT oefent hiertoe echter rechtstreeks en via de lijn CPSU-Sowjet-vakverbond grote druk uit.

Onlangs is door WVV-functionarissen bij zowel de "oude" EVC als de EVC-1958 een onderzoek naar de oorzaken van het conflict ingesteld. De verwachting bestaat, dat het WVV zeker niet voor de in begin 1959 in Peking te houden vergadering van de Algemene Raad tot een uitspraak zal komen.

Wellicht hoopt het WVV-secretariaat dat een vroegtijdige dood van de "oude" EVC haar een uitspraak over het conflict in de EVC zal besparen.

Voorlopig zal dus waarschijnlijk de vreemde figuur blijven bestaan dat twee communistische vakcentrales in Nederland, de "oude" EVC en de EVC-1958 verbindingen met het WVV onderhouden.

De moeilijkheden ontstaan in de vereniging "Verenigd-Verzet 1940-1945" vonden enige weerslag in de "Fédération Internationale des Résistants" (FIR), de internationale vereniging van communistische verzetsstrijders.

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

Het zou overigens een onderschatting van het gevaar van het communisme in Nederland betekenen dit alleen maar af te meten aan de feitelijke sterkte van zijn aanhang en de grootte van zijn invloed op een bepaald moment. Het communisme in de Nederlandse samenleving is geen op zich zelf staand verschijnsel doch ontleent zijn betekenis in de eerste plaats aan het feit, dat het deel uitmaakt van de wereldcommunistische beweging, die door het machtscentrum Moskou geleid en in materieel opzicht gesteund wordt en dat zijn ideologie aan de gehele mensheid wil opleggen. Dat het Kremlin zelf de waarde van een communistische partij niet afmeet naar de grootte blijkt uit het artikel van B.N. PONOMARJOW in het oktobernummer 1958 van "Kommunist". Hij schrijft daarin, dat de communistische partijen overal, ook als hun ledental niet groot is een belangrijke rol spelen en - kennelijk als vertroosting voor de kleinere partijen - voegt hij er aan toe, dat in de periode van revolutionaire gebeurtenissen het ledental snel stijgt.

In de CPN doet de laatste tijd - de zonder twijfel van Paul de GROOT afkomstige visie - opgeld, dat Moskou aan de partijen in de kleinere landen in West-Europa (Denemarken, België, Nederland) veel meer betekenis toekent dan vroeger het geval was,

Het Kremlin zou dit doen daar het de mening is toegedaan, dat de last van de internationale verdragen als KSG, Euromarkt, Euratom en NAVO op deze landen het sterkst drukt en zij dus de zwakste schakel in de keten vormen.

De in de ogen van het Kremlin belangrijke taak van de communistische partijen in deze landen is dus ageren tegen deze verdragen, opkomen voor de nationale onafhankelijkheid, kortom trachten te bewerkstelligen dat het "koloniale juk wordt afgeschud".

23 december 1958

VERTROUWELIJK